

KAMER MUZIEK NIJMEGEN

73E SEIZOEN
2022—2023

NSvK-CONCERT 2
WOENSDAG 2 NOVEMBER 2022
20.15 UUR

QUATUOR TCHALIK STRIJKKWARTET

GABRIEL TCHALIK — VIOOL
LOUISE TCHALIK — VIOOL
SARAH TCHALIK — ALTVIOOL
MARC TCHALIK — CELLO

DANIA TCHALIK
— PIANO

CONCERTGEBOUW DE VEREENIGING
NIJMEGEN

Dit is het *tweede* concert uit de NSvK-serie. Na het concert kunt u voor de resterende vijf concerten tegen gereduceerd tarief (slechts €120) nog een abonnement kopen. Kijk voor meer informatie op www.kamermuzieknijmegen.nl.

Tijdens dit concert luisteren we naar een reeks Franse pianokwintetten, uitgevoerd door een uitzonderlijke muzikale familie. Het Franse Quatuor Tchalik bestaat uit twee broers en twee zussen uit één gezin. Geboren in een muzikale familie van Russische afkomst, musiceren zij al van jongs af aan samen. Dit heeft hen in staat gesteld de hechtheid, natuurlijke harmonie en gevoeligheid te ontwikkelen die in hun muziek tot uiting komen. Dankzij deelname aan internationale concoursen en studie bij prestigieuze musici, heeft het Quatuor Tchalik zich prachtige werken uit het klassieke, romantische en hedendaagse repertoire eigen gemaakt. De broers en zussen maakten onder andere bekroonde opnames van de kamermuziek van Hahn en de strijkkwartetten van Saint-Saëns. De instrumenten die door de leden van het kwartet bespeeld worden, zijn exclusief voor hen gemaakt door vioolbouwer Philippe Mitéran en strijkkostmaker Konstantin Cheptitski. De Tchaliks spelen regelmatig als kwintet, ook op deze avond, samen met de pianist – u kunt het bijna raden – hun broer Dania Tchalik.

Hahns muzikale sfeer van de belle époque

In het werk van **Reynaldo Hahn** (1874–1947) horen we de sfeer van de belle époque. Zijn Pianokwintet in fis uit 1921 hoorde tijdens zijn leven, naast zijn Vioolsonate, tot de meest uitgevoerde kamermuziekwerken. Die populariteit is begrijpelijk: in een even solide als aantrekkelijk gestructureerde partituur geeft de componist blijk van zijn natuurlijk melodisch gevoel, en brengt hij de instrumenten perfect in balans. Het valt nauwelijks te ontgaan hoe dicht dit Kwintet raakt aan de klankwereld van Fauré die in 1906 en 1921 ook twee werken in dit genre schreef: dezelfde melodische verrukking, dezelfde subtiele modulaties, en dezelfde vloeiende texturen.

Het omvangrijke openingsdeel van het driedelige Kwintet – *Molto agitato e con fuoco* – is dramatisch en energiek. De muziek, en in het bijzonder de lichtvoetige, zuinige pianopartij, heeft een behendige, heldere mobiliteit die minder gemakkelijk te bereiken is dan het klinkt. Het *Andante non troppo lento* is een stemmige, liedachtige mijmering, en heeft een soort ingehouden verlangen. Tegen het einde verlicht een lieflijke melodie kortstondig deze stemming. De finale van het pianokwintet – het *Allegretto grazioso* – is elegant en roept associaties op met de neo-rococo uit deze periode. Het midden heeft een iets levendiger rondo, en de coda bouwt vervolgens langzaam momentum op tot een bevredigend slot.

Escaichs draaimolen van amoureuze gevoelens

De klankwereld van de hedendaagse componist **Thierry Escaich** (*1965) heeft met zijn lyrische, rijke harmonieën en ritmische energie een breed publiek aangetrokken. Het volgt de lijn van de Franse componisten als Ravel, Messiaen en Dutilleux, en is doordrenkt met referenties uit hedendaagse, populaire en spirituele muziek. Naar eigen zeggen schreef Escaich *La ronde* voor pianokwintet (2000) na het lezen van het gelijknamige, controversiële toneelstuk van Arthur Schnitzler uit 1897. In zijn provocerende werk onderzoekt Schnitzler de seksuele moraliteit en klassenideologie van zijn tijd door opeenvolgende ontmoetingen tussen paren, voor of na een seksuele ontmoeting. Maar het is misschien wel de verfilming van het toneelstuk door Max Ophüls uit 1950 waar Escaichs compositie het dichtstbij staat. Het leent zelfs de titelzong daarvan, die als een nostalgische rode draad door het werk loopt en eenheid creëert.

programma

1 Reynaldo Hahn (1874–1947)

Pianokwintet in fis (1921)

- I. Molto agitato e con fuoco
- II. Andante (non troppo lento)
- III. Allegretto grazioso

2 Thierry Escaich (*1965)

La ronde – voor pianokwintet (2000)

pauze

3 César Franck (1822–1890)

Pianokwintet in f (1879)

- I. Molto moderato, quasi lento - Allegro
- II. Lento, con molto sentimento
- III. Allegro non troppo ma con fuoco

De melodie van *La ronde* klinkt, zoals Escaich zelf omschrijft, als een nostalgische, ouderwetse wals en symboliseert een 'fatale draaimolen van amoureuze gevoelens'. Het stuk leidt naar totaal verschillende muzikale sferen: een licht grillig scherzo in pizzicati van de strijkers, een langzame en bijna extatische wals in het midden van het stuk, en een rusteloos slot-ostinato waarin herinneringen aan wervelende walsen zich in vlagen lijken te willen opdringen. Het nostalgische thema krijgt hier tragische accenten. De verschillende perioden monden daarmee dan ook onverbiddeijk uit in dramatische climaxen, net zoals Schnitzler in 1897 al suggereerde.

Franck tussen traditie en moderniteit

Ter ere van zijn tweehonderdste geboortejaar (iets verlaat vanwege de corona-beperkingen) horen we tot slot van dit concert het geliefde Pianokwintet van **César Franck** (1822–1890). Franck componeerde zijn Pianokwintet in de winter van 1878–1879, in de vruchtbare laatste periode van zijn creatieve leven. Met zijn meesterlijke structuur haalde dit Kwintet Franck uit de relatieve vergetelheid waarin hij was beland en beïnvloedde nakomende generaties. Het was een periode waarin Franck volgens sommige biografen smoorverliefd was op een van zijn leerlingen. Deze passie zou inspiratie hebben kunnen bieden voor dit zeer expressief werk: het zou meer ppp- en fff-markeringen als krachtaanduiding bevatten dan enig ander kamermuziekstuk, aldus Nadia Boulanger. Dit zou dan ook de afkeer kunnen verklaren die Francks vrouw er publiekelijk voor liet blijken.

Door in zijn Pianokwintet een flexibele chromatische harmonie toe te passen, brak Franck met de romantische stijl. Hoewel hij tot de 'Franse school' behoort, staat zijn muziek veel dichterbij die van Schubert, Brahms en, met zijn harmonische tendensen, vooral Wagner. Toch kunnen moderne oren de vernieuwende kwaliteiten ervan missen omdat hij de traditionele tonaliteit nog niet helemaal losliet. Het werk heeft een bijna orkestrale klank en kleur. De structuur is gebaseerd op prachtig geconstrueerde cyclische thema's die in het hele werk terugkomen. De opbouw is in vele opzichten klassiek: een opzwevend sonata allegro met langzame inleiding voor het grote eerste deel, een andere sonatevorm voor het langzame deel, en een vurige finale met een coda-variantie. Het cyclische bindmiddel van dit werk bestaat uit een rotatie van intervallen, die we bijvoorbeeld kunnen horen in het tweede thema van het snelle deel van het eerste deel.

NSvK

---

volgend concert

woensdag 23 november 2022

New Zealand String Quartet — strijkkwartet

Beethovens late strijkkwartetten 14 en 15

Bovenstaand concert is het laatste uit een cyclus waarin *alle* strijkkwartetten van Beethoven ten gehore worden gebracht. NSvK-abonnementhouders die concerten 1 t/m 5 ook graag willen bijwonen, kunnen aan de kassa van De Vereeniging voor slechts €85 de overige concerten bijkopen (losse kaarten: €22,50).

hartelijk dank

De Nijmeegse Stichting voor Kamermuziek dankt haar abonnementhouders, vrienden van de NSvK, adverteerders en de hierna genoemde sponsors hartelijk voor hun bijdragen.

- Stichting Vivace, Groesbeek
- Hekkelman Advocaten & Notarissen, Nijmegen/Arnhem
- Vangoud Advocaten, Arnhem
- Boekhandel Roelants, Nijmegen
- Digishock Studios, Nijmegen

website

Ga naar www.kamermuzieknijmegen.nl voor de naklank bij dit concert, aanmelden voor de nieuwsbrief, informatie over abonnementen / losse kaartverkoop, etc.